

מצווה לאהוב את הגר

פתיחה:

להראות אחד מהסרטונים על גרים.

סיפורי גרים והקשיים שלהם

דוד תימור עקלין מוסלמי שהתגייר

- לדבר על הקשיים.
- לבקש שיתופים מבנות שמכירות גרים מקרוב.
- לדבר על עלייה לארץ. שיתופים מעולות חדשות בכיתה.
- הקושי להיות זר/חדש- שיתופים מתלמידות חדשות בכיתה/ מחווית עבר במקום בו הרגישו זרות.

בכל הדיונים-

- מה הקשיים המשמעותיים?
- מה הכי עזר?
- שתפו בסיפור/ ארוע חיובי /שליילי.
- מה אנחנו יכולים ללמוד מהגרים? ("ולגמול טובה לאשר הניח אומתו וכל משפחת בית אביו ואמו ויבוא לחסות ... באהבתו אותה,, ובבחירתו באמת ושנאת השקר...)

נקודות נוספות להדגשה ולדין במהלך לימוד המצווה:

2 מצוות אהבת הגר לכאורה נכללת במצווה אהבת ישראל. ואיסור אונאת הגר נכללת באיסור להונות כל אדם מישראל. מדוע יש צורך בציווי מיוחד נוסף?

ומתוך כך- מה לדעתכן הטעם למצווה זו? מדוע יש צורך בציווי מיוחד על אהבת הגר, ואיסור מיוחד לצער אותו?

מובאות כאן כמה תשובות ממקורות שונים. רק התשובה הראשונה (והשניה, בסוף המצווה) מופיעים בחומר לבגרות.

- הרמב"ם- 'מפני שנכנס לדת הוסיף לו ה' אהבה'. (וכך גם ספר החינוך)
- הגר עלול להיות רגיש ופגיע יותר מאדם רגיל, מפני שחסרה לו תחושת הביטחון שיש לאדם שנמצא בסביבתו הטבעית. כמו כן עברו כגוי עלול להוות סטיגמה שמקשה עליו להשתלב בחברה, וכן היעדר קרובים וידידים היכולים לבוא להגנתו.
- עלבונות עלולים לגרום לגר לחזור לדתו הקודמת.
- אנחנו חשנו זרים במצרים, ואנחנו לומדים איך לא להתנהג ל'זרים' בינינו. (מוזכר בסוף המצווה בספר החינוך).
- רש"ר הירש מסביר את הקשר בין המצווה לגרות בני ישראל במצרים המוזכרת בסמיכות בתורה כנימוק לאהבת הגר. לדבריו, הצרה של בני ישראל בעבודות במצרים נבעה מכך שהמצרים כיבדו והעניקו זכויות לתושבים לפי ייחוסם ומולדתם ולא לפי אישיותם וזהו הבסיס ל"תועבת מצרים".

2 מטרת המצווה להפוך אותנו לזכים יותר. ובעקבות כך נזכה לטוב.

2 השווה הכתוב אהבתם לאהבת המקום.

2 יחס חומל לכל מי שנמצא בחוויית 'זרות' במקום מגוריו, עקב ריחוק ממשפחה או מולדת וכו'. (חשוב להדגיש את ההבדל בין עיקר המצווה (אהבת הגר) לבין הערך הנוסף הנלמד ממנה (אבל אינו חלק מהמצווה עצמה)- היחס לזרים באשר הם.)

הרחבה למורה:

על פי הגמרא (בבא מציעא נ"ט ע"ב), התורה הזהירה על היחס לגר ב 36 מקומות. המלבי"ם מונה את המקומות האלו:

מלבי"ם קדושים פ"ב

לא תונו אותו: פירושו אונאת דברים וכן פירש במכלתא (משפטים) מה שכתוב שם "וגר לא תונה". ובבבא מציעא (דף נט:): המאנה את הגר עובר בג' לאוין וכולי. ומכל אלה המקומות מבואר דאונאה בדברים ולחיצה בממון, עיי"ש, וזה כרמב"ם (פרק יד מהל' מכירה הלכה טו). ובבא מציעא (שם) אמר כ' אליעזר הגדול שהזהירה התורה בל"ו מקומות בגר, ואמרי לה במ"ו מקומות.

נראה לי שהסופר ל"ו מקומות חשב כל מקום שהזהירנו על הגר והם כ"ו מקומות. וכל מצות עשה ומצות לא תעשה שכלל הגר עם בני ישראל, והם עשרה מקומות. סך הכל – ל"ו. והסופר מ"ו מקומות חשב גם עשרה מקומות שנכלל הגר עם בני ישראל בעונשים כרת או חטאת.

והם: מקומות שנוהרנו על הגר

תורה אחת וכולי לגר" (שמות יב מט) (ב) "וגר לא תונה" (ג) "ולא תלחצנו" (שם כב ב) (ד) "וינפש בו אמתך והגר" (כג) (א) (ה) "וגר לא תלחץ" (שם שם ט) (ו) "לעני ולגר תעזב" (ויקרא יט י) (ז) "וכי יגור אתך גר" (יט לג) (ח) "כאזרח... הגר..." (שם לד) (ט) "לעני ולגר תעזב" (כג כב) (י) "משפט... כגר כאזרח" (כד כב) (יא) "והחזקת בו גר ותושב" (כה י) (יב) "חוקה אחת... ולגר" (במדבר ט יד) (יג) "חוקה... ולגר" (טו טו) (יד) "תורה אחת... ולגר" (שם טז) (טו) "ואהבתם את הגר" (דברים י יט) (טז) "ובא הלוי והגר" (יד כט) (יז) "ושמחת... והגר" (טז יא) (יח) "ושמחת... והגר" (שם יד) (יט) "לא תעשק... או מגרד" (כד יט) (כ) "לא תטה משפט גר" (שם יז) (כא) "לגר יהיה" (שם כא) (כב) "ושמחת... והגר" (כו יא) (כד) "ונתת ללוי ולגר" (שם יב) (כה) "ארור מטה משפט גר" (כו יט) (כו) "הקהל... וגרד" (לא יב). מקומות שהוזהרו במצות עשה ולא תעשה: (א) "וכי יגור אתך גר" (שמות יב מח) (ב) "לא תעשה כל מלאכה... וגרד" (כג י) (ג) "תענו... והגר" (ויקרא טז כט) (ד) "והגר אשר יצוד" (יז יג) (ה) "הגר אשר יקריב" (כב יח) (ו) "וכי יגור אתכם גר ועשה פסח" (במדבר ט יד) (ז) "וכי יגור... ועשה אשה" (טו יד) (ח) "והיתה לבני ישראל ולגר" (יט י) (ט) "לבני ישראל ולגר... ערי מקלט" (לה טו) (י) "לא תעשה כל מלאכה... וגרד" (דברים ה יד). ועשרה מקומות שנכללו בעונשים הם: (א) "ונכרתה... בגר" (שמות יט יט) (ב) בשחוטאי חוץ (ויקרא יז ה) (ג) בדם (שם י) (ד) בנבלה (שם טו) (ה) "ולא תעשו מכל התועבות... והגר" (יח כו) (ו) במולד (כ ב) (ז) במכרד השם (כד טז) (ח) "ונסלח... ולגר" (במדבר טו כו) (ט) לענין חטאת עכו"ם (שם כט) (י) במגדף (שם ל). ולא חשיב "ואוהב גר" שאינו אזהרה לנו. דיני גר אינו נוהג בזמן הזה

שו"ת הרמב"ם:

דע שחובה שחייבתנו התורה על הגרים גדולה היא. על האב ועל האם נצטוינו בכבוד ומורא, ועל הנביאים – לשמוע להם, ואפשר שיכבד אדם ויירא וישמע ממי שאינו אוהבו, ועל הגרים צונו באהבה רבה המסורה ללב: ואהבתם את הגר וגו', כמו שצונו לאהוב את שמו: ואהבת את ה' אלהיך

הציווי שנצטוונו לאהוב את הגרים.

והוא אומר יתעלה: "ואהבתם את הגר" (דברים י, יט)

ואף על פי שהוא נכלל בעניין זה במה שכולל כל ישראל באומרו "ואהבת לרעך כמוך", לפי שהגר הזה הוא גר צדק - אבל מפני שנכנס לדת הוסיף לו ה' אהבה, וייחד לו מצווה נוספת, כמו שעשה באזהרה על אונאתו, שאמר: "ולא תונו איש את עמיתו" (ויקרא כה, יז).

ואמר אחר כך: "וגר לא תונה" (שמות כב, כ)

ונתבאר בגמרא, שחייבים על אונאת הגר משום "ולא תונו איש את עמיתו" ומשום "וגר לא תונה". כך גם כן נתחייבנו לאהבו משום 'ואהבת לרעך כמוך' ומשום 'ואהבתם את הגר'. וזה פשוט ואין בו נסתר, ואיני יודע אחד ממי שמנה את המצוות, שזה נעלם ממנו.

וברוב המדרשות ביארו שה' ציוונו על הגר כמו שציוונו על עצמו יתעלה, והוא אומר "ואהבת את ה' אלהיך" (דברים ו, ה), ואמר "ואהבת את הגר".